

Έβη Τουλούπα

Επίτιμος Έφορος Ακροπόλεως και Επίτιμος Πρόεδρος της ΕΦΑ

 έχτηκα, ομολογώ, με κάποιο δισταγμό να προλογίσω την ομιλία τον Βασιλείου Πετράκου, Γενικού Γραμματέα της Αρχαιολογικής Εταιρείας και Γενικού Γραμματέα της Ακαδημίας Αθηνών, αλλά και με χαρά, αφού έτσι μου δίνεται η αφορμή να μιλήσω για το έργο του στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και στην Αρχαιολογική Εταιρεία. Τον γνωρίζω από το 1956, θαρρώ, όταν ο Γιάννης Παπαδημητρίου, ο αξεχαστος Έφορος Αττικής, που έγινε αργότερα ο πιο αγαπητός Γενικός Διευθυντής Αρχαιοτήτων στο τότε Υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως, τον είχε το δεξί του χέρι στις ανασκαφές του Αμφιαρείου. Το γραφείο της Εφορείας Αττικής ήταν στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, δίπλα στο γραφείο όπου εργαζόμασταν ως έκτακτοι επιμελητές η Αγνή Σακελλαρίου, ο Γιώργος Παπαθανασόπουλος κι εγώ, αφού για πολλά χρόνια δεν είχε προκηρυχθεί διαγωνισμός για την πρόσληψη επιμελητών. Διευθυντής του ΕΑΜ ήταν ο Χρήστος Καρούζος και Έφορος Μικροτεχνίας η γυναίκα του Σέμνη. Με την πρώτη προκήρυξη, το 1959, ο Πετράκος διαγωνίστηκε μαζί με τις πρώτες τρεις γυναίκες. Πολλοί δεν γνωρίζουν σήμερα, ότι για πολλά χρόνια οι γυναίκες δεν ήταν δεκτές στην αρχαιολογική Υπηρεσία. Εγώ δεν τόλμησα να διαγωνισθώ παρά το επόμενο έτος, δέκα χρόνια μετά το πτυχίο του Πανεπιστημίου. Τα καθήκοντά μου στα πέντε χρόνια ως έκτακτη επιμελήτρια θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον επίλογο της σημερινής ομιλίας. Χρήματα για την επανέκθεση των αρχαιοτήτων στο ΕΑΜ και στο Μουσείο της Ακρόπολης, που ήταν δέκα περίπου χρόνια μετά τον πόλεμο κλειστά, εξοικονομήθηκαν από το σχέδιο Μάρσαλ. Έτσι μπόρεσαν να προσληφθούν αρχαιολόγοι που θα βοηθούσαν στην επανέκθεση.

Με τη βοήθεια ενός τεχνίτη ανοίγαμε τα κιβώτια, όπου το 1940 είχαν τοποθετηθεί τα αγγεία, τα χάλκινα και τα μικροαντικείμενα της Προϊστορικής Συλλογής. Τα ξετυλίγαμε από τα χαρτιά και τα μπαμπάκια, όπου είχαν εισχωρήσει ποντίκια αφήνοντας τις ακαθαρσίες και τα νεογνά τους. Μπορεί να ήταν δουλειά αηδιαστική και ιδιαίτερα για την υγεία μας επικίνδυνη, από τα οξειδωμένα χάλκινα. Αλλά ήταν μεγάλη χαρά για

μας να κρατούμε στα χέρια μας αρχαία αντικείμενα και μεγάλο μάθημα η τακτοποίησή τους. Η ταύτισή τους με τα πρωτόκολλα εγκιβωτισμού ήταν δύσκολη, αφού είχαν εξαφανιστεί από όλα σχεδόν τα αντικείμενα οι ετικέτες με τους αριθμούς τους. Ανατρέχαμε στα ευρετήρια του Μουσείου, όπου οι περιγραφές ήταν πολλές φορές ασαφείς και τέλος στις δημοσιεύσεις. Πολλές φορές βοηθούσαμε και στον καθαρισμό, αφού δεν επαρκούσε το τεχνικό προσωπικό και η Σέμνη μετά από χρόνια διηγόταν ότι με θυμόταν με ένα βουρτσάκι των δοντιών στο χέρι να καθαρίζω χάντρες, αφού πολλά μικροαντικείμενα δεν είχαν προλάβει να συντηρηθούν πριν από τον πόλεμο. Όταν ήρθε η ώρα να παραλάβουμε και τα χρυσά από τα θησαυροφυλάκια της Τράπεζας της Ελλάδος, μας κλείδωσε ο Καρούζος σε ένα ασφαλισμένο δωμάτιο για να κάνουμε τον έλεγχο. Διαπιστώσαμε τότε με ικανοποίηση ότι δεν υπήρχε η παραμικρή απώλεια, παρόλο που στην απόκρυψη είχαν πάρει μέρος κλητήρες και καθαρίστριες του Μουσείου.

Και τώρα επανέρχομαι στον Βασιλείο Πετράκο. Ως Επιμελητής Αρχαιοτήτων εργάστηκε στους Δελφούς, στη Σπάρτη, στην Αττική και στη Χαλκίδα. Από το 1963 έως το 1965 παρακολούθησε στη Γαλλία μαθήματα Επιγραφικής. Ως Έφορος πια υπηρέτησε στη Συλλογή γλυπτών του ΕΑΜ, στη Μυτιλήνη, στη Χαλκίδα και στην Πάτρα. Από το 1976 έως το 1994 ήταν Έφορος των αρχαιοτήτων Αττικής. Το 1988 εκλέχθηκε Γενικός Γραμματέας της Αρχαιολογικής Εταιρείας και έθεσε κύριο στόχο του την έκδοση συστηματικών δημοσιεύσεων των ανασκαφών και την ενίσχυση των μελετών. Είχα έτσι κι εγώ την ικανοποίηση να δω δημοσιευμένη από την Εταιρεία τη διατριβή μου για τον γλυπτό διάκοσμο του ναού του Απόλλωνος της Ερέτριας. Το 1996 ο Β.Π. ονομάστηκε αντεπιστέλλον μέλος της Academie des Inscriptions et des Belles Lettres του Institut de France και μετά δύο χρόνια εκλέχθηκε ξένος Εταίρος της ίδιας Ακαδημίας. Στην Ακαδημία Αθηνών εξελέγη μέλος το έτος 2000. Οι ομιλίες του στο ανώτατο αυτό Ίδρυμα ήταν ιδιαίτερα πρωτότυπες και ενδιαφέρουσες. Εκείνη όμως

που μου αποκάλυψε έναν άγνωστο για την ευαισθησία του Πετράκο ήταν η παρουσίαση του ποιητικού έργου της ακαδημαϊκού Κικής Δημουλά.

Από τα δημοσιεύματά του αναφέρω τα σπουδαιότερα: *Ο Ωρωπός και το ιερόν του Αμφιαρέου*, *Επιγραφές του Ωρωπού*, *Προβλήματα της βάσης του αγάλματος της Νεμέσεως του Αγορακρίτου*, μελέτη που δημοσιεύθηκε και σε επιστημονικά περιοδικά της Γαλλίας και της Γερμανίας, *Το Νεμέσιον του Ραμνούντος*, *Οι ιέρειες του Ραμνούντος*, *ο Δήμος του Ραμνούντος*, *Η απαρχή της ελληνικής αρχαιολογίας και η ίδρυση της Αρχαιολογικής Εταιρείας*, *Ο Μαραθών* κ.ά.

Είναι, πιστεύω, σήμερα μια ευκαιρία να γνωρίσουν πολλοί ακροατές που δεν είναι αρχαιολόγοι τις δραστηριότητες της Εταιρείας, που είναι τα τελευταία 22 χρόνια έργο του Βασιλείου Πετράκου.

Χρηματοδότηση ανασκαφών, στο Θέρμο της Αιτωλείας, στην Κάτω Πόλη Μυκηνών, στο Τσέπι Μαραθώνος, στη Μπρεξίτζα Μαραθώνος, στη Σκάλα Ωρωπού, στη Μεσοηνία (Ίκλαινα, Θουρία και η μεγάλη ανασκαφή της Μεσοήνης) στη Χαλανδριανή Σύρου, στα Στρόφιλα Ανδρου, στην Αρκεσίνη Αμοργού, στη Ζώμινθο Κρήτης και μια υποθαλάσσια έρευνα στον Ραμνούντα. Συντήρηση και μελέτη μνημείων: Καλλιθέα Πατρών, Ντικίλι Τας, Ακρωτήρι Θήρας, Σύμη Βιάννου, Ζάκρος. Εκδόσεις: Τα *Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας*, η *Αρχαιολογική Εφημερίς* (που εκδίδεται τακτικά επί 150 έτη), ο *Μέντωρ*, όπου προβάλλεται η ιστορία της ελληνικής αρχαιολογίας, και κάθε χρόνο *Το Έργον* που διανέμεται μετά τη Γενική Συνέλευση των τακτικών μελών και την έκθεση των εργασιών και των εκδόσεων της Εταιρείας από τον Γενικό Γραμματέα.

Έργο τώρα σπουδαιότατο είναι η σύνταξη ηλεκτρονικού καταλόγου της πλούσιας Βιβλιοθήκης της Α.Ε. και του σημαντικότερου, λόγω παλαιότητας και ποικιλότητας, Αρχείου. Από το αρχείο αυτό δεν ανασύρονται μόνο έγγραφα αλλά και παλιά σχέδια και φωτογραφίες. Έτσι έως τώρα έχουμε δει στο υπόγειο του κτηρίου δύο εκθέσεις (Πελοπόννησος, Μαρτυρίες από

το 1910, η Αρχαιολογική Εταιρεία στις Κυκλάδες από το 1872-1910) Προετοιμάζεται μια νέα έκθεση σχετικά με τους αρχαιολόγους και τις ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας από τον 19ο αι. μέχρι σήμερα. Προαναγγέλεται και μια εξαιρετικά ενδιαφέροντα με σχέδια του Ορλάνδου, αδημοσίευτα. Η ιδέα των εκθέσεων ήταν της κας Βασιλικού, που είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Στην ίδια οφείλουμε και τη μορφωτική δράση της Εταιρείας. Εδώ και 22 χρόνια λειτουργεί σε αυτό τον χώρο Σχολή Διδασκαλίας της Ιστορίας της Τέχνης. Παράλληλα γίνονται ομιλίες από δικούς μας και ξένους αρχαιολόγους. Τα δημοσιεύματα της Εταιρείας έγιναν πιο προσιτά στο κοινό με διάφορες εκθέσεις στο κτήριο της Εταιρείας. Θα επιθυμούσαμε να γίνουν πιο προσιτά στην Αθήνα και στην επαρχία.

Υπάρχει στον κόσμο η αντίληψη ότι οι αρχαιολόγοι μαλώνουν μεταξύ τους. Μπορεί να διαφωνούν σε κάποιο θέμα και να το εκδηλώνουν καμιά φορά έντονα. Σας βεβαιώ ότι υπάρχουν μακρές και βαθιές φιλίες μεταξύ των αρχαιολόγων, γιατί εκείνο που τους ενώνει είναι η θέληση και το πάθος για τη διάσωση των αρχαιοτήτων. Και με τον Βασιλείο Πετράκο υπάρχουν συχνά διαφωνίες, αλλά στο βάθος όλοι τον εκτιμούν, και εγώ που τον γνωρίζω από την τρυφερή του ηλικία του έχω μια ιδιαίτερη στοργή.

(*) Προλογικός χαιρετισμός της Έβης Τουλούπα, Ιδρύτριας και Επίτιμου Προέδρου της ΕΦΑ, στην επετειακή εκδήλωση της 22 Οκτωβρίου 2010 στην Αρχαιολογική Εταιρεία με θέμα «Τις Αρχαιότητες της Ελλάδος κατά τον Πόλεμο και την Κατοχή» με κύριο ομιλητή τον Βασιλείο Πετράκο.